

psychometry.co.il | 1-800-750-760

הבנה והסקה

השלמת משפטים

שיעור השלמת משפטים

מבוא

שאלות השלמת משפטים במבחן הפסיכומטרי בוחנות האם אנו מזהים באופן נכון קשרים לוגיים בין חלקי משפט שונים. בכל שאלה נתון משפט שחלקים ממנו חסרים (בדרך כלל ארבעה חלקים), ובמקומם מופיעים ארבעה קווים. בכל תשובה מופיעות אפשרויות להשלמת החלקים החסרים במשפט, כאשר ביניהן מופיעים קווים אלכסוניים (/). המילה או הביטוי שמופיעים ראשונים אמורים להשלים את הקו הראשון במשפט הנתון, המילה או הביטוי הבאים אמורים להשלים את הקו השני במשפט, וכן הלאה.

חשוב לזכור כי בחלק זה של המבחן פחות חשובה הנכונות העובדתית של המשפט, או המידה בה הוא תואם את המציאות, אלא אך ורק האם ההיגיון הפנימי בו נשמר. למשל, גם אם אנו יודעים שהשמש זורחת בבוקר, אך המשפט גורס שהשמש זורחת בערב והוא שומר על ההיגיון הפנימי - זו התשובה הנכונה. יחד עם זאת, ברובם המכריע של המקרים המשפט יתאים לעובדות החיים ולהיגיון הבריא.

שאלה לדוגמה

לאחר שלמדתי כל השבוע, הייתי משוכנע שהציון שלי יהיה _____. אולם, _____, קיבלתי ציון _____. על אף שהייתי _____ מאוד מהציון, החלטתי לא להיבחן שוב.

- (1) נמוך / כפי שציפיתי / די גבוה / מאוכזב
- (2) גבוה / להפתעתי הרבה / גבוה מאוד / מרוצה
- (3) נמוך / כפי שציפיתי / נמוך / מרוצה
- (4) גבוה / להפתעתי הרבה / נמוך מאוד / מאוכזב

פתרון מפורט

- תשובה (1)** - אם הייתי משוכנע שהציון שלי יהיה נמוך, לא הגיוני להגיד שציפיתי לקבל ציון גבוה. התשובה אינה נכונה.
- תשובה (2)** - אם ציפיתי שהציון שלי יהיה גבוה, לא הגיוני שהופתעתי כשקיבלתי ציון גבוה. התשובה נפסלת.
- תשובה (3)** - המילה "אולם" אינה מתאימה, מפני שהיא מעידה על ניגוד, ואין ניגוד בין זה שהייתי משוכנע שהציון יהיה נמוך, לבין זה שהוא אכן היה נמוך.
- תשובה (4)** - לאחר שלמדתי כל השבוע, ציפיתי שהציון שלי יהיה גבוה, אבל להפתעתי הרבה הוא היה נמוך. למרות שהייתי מאוכזב מהציון, החלטתי לא להיבחן שוב. המשפט הזה הגיוני ולכן זו התשובה הנכונה.

מילות הקישור

לפני שנמשיך בתרגילי השלמת משפטים נוספים, נתעכב על חלק חשוב בפתרון התרגילים - מילות הקישור. תפקידן של מילות קישור הוא לחבר בין חלקי המשפט. ישנם סוגים שונים של קשרים לוגיים בין חלקי משפט, ועבור כל אחד מהם ישנן מספר מילים מתאימות. ברוב שאלות השלמת המשפטים המפתח לפתרון הוא הבנה נכונה של הקשרים הלוגיים בין חלקי המשפט השונים. המשפט ההגייוני, בו מופיעות מילות הקישור בהתאם להקשר ובמיקום הנכון, הוא התשובה הנכונה. לכן, חשוב מאוד להכיר את מילות הקישור השונות ואת הקשר שהן מייצגות.

דוגש

מילות הקישור יכולות להופיע הן כהשלמה עבור הקווים הריקים, והן בגוף השאלה, כ"קריאת כיוון" להמשך המשפט שאמור לבוא.

מילות קישור נפוצות בשאלות השלמת משפטים

סוג הקשר	מתי משתמשים	דוגמאות למילות קישור
תוספת	כאשר חלקו האחד של המשפט מחזק ומוסיף על חלקו האחר	בנוסף, כמו כן, וכן, וגם, יתר על כן, יתרה מזאת, ואף, זאת ועוד, לא כל שכן, לא רק... אלא גם...
ניגוד	כאשר החלק האחד של המשפט מנוגד במשמעותו לחלק האחר	אבל, אולם, אך, ברם, מאידך גיסא, מנגד, לא... אלא, ואילו, בניגוד ל..., בעוד ש..., בו בזמן ש..., בשונה מ..., לעומת זאת, לא... כי אם..., גם אם מילים אלו יופיעו כאשר חלקו האחד של המשפט סותר ציפיות שמעורר חלקו האחר: למרות זאת, עם זאת, על אף, אף על פי ש..., אף ש..., אמנם... אך...
השוואה	כאשר החלק האחד של המשפט דומה לחלק האחר של המשפט	בדומה ל..., כמו, כפי ש..., כשם ש...
סיבה	כאשר חלקו האחד של המשפט מסביר מדוע חלקו האחר קרה	כי, בגלל, בשל, שכן, עקב, הואיל ו..., היות ש..., כי, מאחר ש..., מכיוון ש..., מפני ש..., משום ש..., על שום ש..., מחמת ה..., בגין ה..., בעטיו של
תוצאה	כאשר חלקו האחד של המשפט עוסק בתוצאה שהתרחשה בעקבות חלקו האחר	בעקבות זאת, עקב כך, כתוצאה מכך, אי לכך, כך ש..., לכן, לפיכך, מתוך כך, מכאן ש..., מכאן נובע ש...
תכלית	כאשר חלקו האחד של המשפט מסביר את מטרת החלק האחר	כדי ש..., בשביל, לשם, במטרה ש..., במגמה ל..., למען, על מנת ש..., כדי ש... כשהמטרה היא למנוע: כדי שלא, פן, שמא
תנאי	כאשר חלקו האחד של המשפט מותנה בקיום חלקו האחר, או מסביר איזה תנאי לא קרה ולכן לא התרחש חלקו האחר	אם, במקרה ש..., בתנאי ש..., אילו, לו, אילולא, אלמלא, לולא
ביאור	כאשר חלקו האחד של המשפט מבהיר ומבאר את חלקו השני	כלומר, זאת אומרת, דהיינו

למשל, לדוגמה, כגון, כך	כאשר חלקו האחד של המשפט מדגים וממחיש את חלקו האחר	הדגמה
------------------------	--	-------

תרגול מילות קישור

השלימו את המשפטים במילת קישור מתאימה:

- (1) איבדתי את הארנק, _____ את תעודת הזהות שלי.
- (2) העולים החדשים _____ שוכנו בבתים פרטיים, _____ בבנייני קומות.
- (3) לא הלכתי לקולנוע _____ הגשם שירד.
- (4) לקחתי עמי מטריה _____ אירטב.
- (5) _____ הכרתי אותה בילדותה, לא הייתי יודע כיום שהיא שינתה את שמה.
- (6) כל מנהל רוצה תקשורת טובה עם סובביו, _____, עמיתיו, הממונים עליו והכפופים אליו.

פתרונות

חשוב לציין שייכתנו מספר מילות קישור מתאימות לכל משפט.

1. איבדתי את הארנק, **ואף** את תעודת הזהות שלי (תוספת).
2. העולים החדשים **לא** שוכנו בבתים פרטיים, **כי אם** בבנייני קומות (ניגוד).
3. לא הלכתי לקולנוע **מחמת** הגשם שירד (סיבה).
4. לקחתי עמי מטריה **פן** ארטב (מטרה).
5. **אלמלא** הכרתי אותה בילדותה, לא הייתי יודע כיום שהיא שינתה את שמה (תנאי).
6. כל מנהל רוצה תקשורת טובה עם סובביו, **דהיינו**, עמיתיו, הממונים עליו והכפופים אליו (ביאור).

כיצד לגשת לשאלה

ראשית, אין כל טעם בקריאה ריקה של המשפט ובחשיבה מה יכול להתאים למרווחים הריקים, שהרי ישנן אינספור אפשרויות מילוליות שיכולות להשלים כשורה את המשפט. זה בזבוז זמן. הדרך הנכונה ביותר היא לקרוא את המשפט תוך כדי הצבת אחת התשובות. כך נוכל להבין על מה מדבר המשפט, לזהות את חלקי המשפט השונים ולנסות להבין מה אמור להיות הקשר בין חלקי המשפט.

מאחר שיש רק תשובה אחת נכונה, ברגע שנמצא אותה, נוכל לעבור לשאלה הבאה. יחד עם זאת, לעיתים אין ברירה אלא להציב את כל ארבע התשובות. דרך זו עלולה לגזול זמן, בייחוד כאשר המשפטים ארוכים. ישנן שיטות עבודה שיכולות לקצר את זמן הפתרון.

דגש

בשאלות השלמת משפטים, אם בדקנו תשובה כלשהי באופן יסודי ואנו בטוחים בה, ניתן לבחור בה מבלי לבדוק את יתר התשובות. רק תשובה אחת תתאים למשפט באופן הגיוני. עם זאת, אם אנו רואים שנוטר לנו די זמן, ניתן לבדוק גם את שאר התשובות ליתר ביטחון.

שיטת עבודה – הצבת זוגות תשובות

השיפור בשיטת עבודה זו הוא בבחירת סדר הצבת התשובות. אם יש שתי תשובות שמתחילות באותו אופן, ננסה להשלים איתן את המשפט אחת אחרי השנייה ולא לפי סדר הופעת התשובות. למשל, אם תשובה (1) ותשובה (3) מתחילות באותו אופן אז לאחר שנשלים עם תשובה (1) נעבור לבדוק את תשובה (3). היתרון הוא מיעוט הקפיצות הלוגיות שעלינו לבצע בראשנו בזמן הפתרון. כך אנחנו חוסכים זמן ומאמץ - שני משאבים חשובים מאוד בבחינה הפסיכומטרית.

דגש

לעתים שלוש מהתשובות יתחילו באותו אופן, ובמקרה כזה נעדיף לבדוק אותן קודם. ייתכן שהתשובה יוצאת הדופן היא הנכונה, אף שהסיכוי לכך יותר נמוך.

שאלה לדוגמה

_____ לתוצאות המחקר שפורסמו בעיתון "המדען", אשר קבע כי בעלי חיים שנולדו בשבי _____ מבעלי חיים שנולדו בטבע, מוש השור, אשר נולד לפני שנים רבות _____, מדוכא הרבה יותר מאשר בוש השור, שנולד _____.

- (1) בניגוד / מאושרים פחות / בגן החיות / בטבע, ושם חי את כל חייו
- (2) בניגוד / מאושרים יותר / בטבע הפתוח / בשבי, וחי בשבי כל ימי חייו
- (3) בהתאם / מאושרים פחות / בגן החיות, ומעולם לא היה בטבע הפתוח / בטבע
- (4) בניגוד / מדוכאים יותר / בגן החיות / בטבע הפתוח

פתרון מפורט

מאחר שתשובה (3) יוצאת דופן בהשלמה הראשונה, נתחיל מבדיקת התשובות האחרות.

תשובה (1) - המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי מאושרים פחות מבעלי חיים שנולדו בטבע. מוש השור, שנולד בגן החיות, כלומר בשבי, מדוכא יותר (מאושר פחות) מבוש שנולד בטבע. מקרה זה תואם את תוצאות המחקר ולא נוגד אותן. התשובה אינה נכונה.

תשובה (2) - המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי מאושרים יותר מבעלי חיים שנולדו בטבע. המשפט שוב מתחיל במילה "בניגוד", לכן חלקו השני של המשפט צריך לסתור את תוצאות המחקר. אולם, בחלקו השני של המשפט נאמר שמוש שנולד בטבע אכן מדוכא יותר מבוש שנולד בשבי. אין ניגוד בין חלקי המשפט והתשובה הזו איננה נכונה.

תשובה (4) - המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי יותר מדוכאים מבעלי חיים שנולדו בטבע, ואכן מוש שנולד בגן החיות מדוכא יותר מבוש שנולד בטבע. אין ניגוד בין חלקי המשפט, ולכן התשובה אינה נכונה.

התשובה הנכונה היא (3), ואם אנחנו בטוחים בפסילת התשובות האחרות, אין צורך לבדוק אותה. **תשובה (3)** - המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי מאושרים פחות מאלה שנולדו בטבע, ואכן מוש שנולד בגן החיות, מדוכא יותר מבוש שנולד בטבע. זו התשובה הנכונה.
התשובה הנכונה היא (3).

שימו לב - זו דוגמה למקרה בו התשובה הנכונה היא דווקא יוצאת הדופן.

שיטת עבודה – הצבת תשובות חיוביות

דרך נוספת לבחירת סדר הצבת התשובות היא להתחיל מהתשובות החיוביות, כלומר, תשובות שאינן מתחילות בשלילה. לאור העובדה שבשאלות רבות ישנן הרבה שלילות, קל יותר יהיה להציב תחילה תשובות שלא יוסיפו עוד שלילות למשפט.

שאלה לדוגמה

איני יכול _____ עם אבי, שטוען שהדשא בגינה אינו ירוק במיוחד. _____, לאור העובדה שהגינה אינה מושקית בתדירות _____, אני סבור שמדובר ב_____.

(1) שלא להסכים / יתר על כן / נמוכה / ניצול יעיל של מים

(2) להסכים / אף על פי כן / נמוכה / תוצאה ההולמת את ההשקעה

(3) שלא להסכים / עם זאת / גבוהה / בזבוז גדול של מים

(4) להסכים / בנוסף / גבוהה / שיטת השקיה מוצלחת

פתרון מפורט

אנו רואים שהמשפט מתחיל בשלילה ("איני"). בנוסף, ניתן לראות ששתיים מהתשובות מתחילות אף הן בשלילה (1 ו-3) ושתיים אחרות אינן מתחילות בשלילה (2 ו-4). לפיכך, ננסה להתחיל עם תשובות (2) ו-(4).

תשובה (2) - איני מסכים עם אבי, כלומר לדעתי הדשא בגינה הוא כן ירוק במיוחד. אף על פי כן, לאור העובדה שהגינה מושקית בתדירות גבוהה, אני סבור שמדובר בתוצאה ההולמת את ההשקעה. קשר הניגוד ("אף על פי כן") אינו מתאים במשפט זה. קשר של הוספה ("בנוסף", "כמו כן") היה יותר מתאים כאן. התשובה אינה נכונה.

תשובה (4) - איני מסכים עם אבי, כלומר לדעתי הדשא בגינה הוא כן ירוק במיוחד. בנוסף, לאור העובדה שהגינה מושקית בתדירות נמוכה, אני סבור שמדובר בשיטת השקיה מוצלחת. יש היגיון במשפט – לדעתי הדשא בגינה ירוק במיוחד, ובגלל שהגינה מושקית בתדירות נמוכה, אני חושב שזו שיטת השקיה מוצלחת. זו התשובה הנכונה.

מאחר שמצאנו את התשובה הנכונה, אין צורך לבדוק את שאר התשובות.

התשובה הנכונה היא (4).

שיטת עבודה – מיפוי המשפט

ישנן שאלות שניתן לפתור לאחר הקריאה הראשונה בלי לקרוא את המשפט שוב ושוב. לאחר שקראנו את כל המשפט והבנו את הקשרים הלוגיים שבו, נעבור על התשובות אחת אחת.

שאלה לדוגמה

בבקרים נוהג דני _____, אך אין זה המקרה בבוקרו של יום זה. מכיוון שהיום _____, הוא ויתר על _____, ובמקום זאת _____.

- (1) לצאת עם כלבו לטיול / הוא ממחר להגיע לעבודה / שתיית קפה / יצא עם חומי כלבו לטיול קצר
- (2) להתקלח לפני צאתו לעבודה / הוא נוסע לים / יום העבודה שלו / העדיף להתקלח ולנסוע לים
- (3) לשתות קפה ולקרוא עיתון / הוא ניצב בפני ראיון עבודה מלחיץ / קריאת העיתון / העדיף לחשוב על תשובות אותן יענה בראיון
- (4) לצאת מוקדם לעבודה / הוא חושש מכעסו של המנהל שלו / שתיית קפה / יצא מוקדם לעבודה

פתרון מפורט

בבואנו לקרוא את המשפט בפעם הראשונה, אנו נתקלים במילות קישור שונות. המילה "אך" מלמדת אותנו שיש ניגוד בין שני חלקי המשפט - בחלקו הראשון של המשפט מתואר שדני נוהג לעשות משהו בבקרים, ובחלקו השני של המשפט מתואר משהו המנוגד לאותו דבר שדני עושה בבקרים.

תשובה (1) - נקרא את המשפט עם ההשלמה הראשונה: "בבקרים נוהג דני לצאת עם כלבו לטיול, אך אין זה המקרה בבוקרו של יום זה." ניתן להבין שדני נוהג לעשות משהו בכל בוקר, אך לפי פתיחת המשפט אנו מבינים שהבוקר הוא לא עשה אותו מסיבה כלשהי. מיד אחר כך מופיעה הסיבה לכך שדני חרג ממנהגו. כמו במקרה זה, לעיתים, יש חלקים במשפט שאינם חשובים להיגיון הפנימי שבו. במקרה זה - הסיבה שדני שינה את מנהגו איננה קריטית לפתרון השאלה. נמשיך ונקרא: "מכיוון שהיום הוא ממחר להגיע לעבודה, הוא ויתר על שתיית הקפה, ובמקום זאת יצא עם חומי כלבו לטיול קצר". אין ניגוד בין חלקי המשפט כפי שהיה אמור להיות עקב השימוש במילה "אך". דני יצא עם כלבו בבוקרו של יום זה, כמו בכל בוקר.

ישנן שאלות, כמו במקרה זה, אותן ניתן לפתור לאחר הקריאה הראשונה בלי לקרוא את המשפט שוב ושוב. לאחר שקראנו את כל המשפט והבנו את הקשרים הלוגיים שבו, נעבור על התשובות אחת אחת. נזכור שההשלמה השנייה - הסיבה שדני חורג ממנהגו - איננה קריטית לפתרון.

תשובה (2) - דני נוהג להתקלח כל בוקר וגם היום העדיף להתקלח - שוב אין בתשובה ניגוד בין מה שדני עושה כל בוקר לבין מה שהוא עשה בבוקר זה.

תשובה (3) - בכל בוקר דני נוהג לשתות קפה ולקרוא עיתון, אך מכיוון שהבוקר הוא ניצב בפני ראיון עבודה מלחיץ, הוא ויתר על קריאת העיתון והעדיף לחשוב על הריאיון שלו. הדבר אכן מציין ניגוד, המשפט הגיוני מבחינת הקשרים שבו, ולכן זו התשובה הנכונה.

דגש

לפתרון כל שאלה מוקצבת דקה. אם עבר הזמן ובידינו תשובה טובה, נסמנה ונמשיך לשאלה הבאה. יחד עם זאת, אם טרם עבר הזמן המוקצב ואנחנו לא משוכנעים בנכונות התשובה שמצאנו, מומלץ לוודא שהתשובות האחרות שגויות. מטבע הדברים, לעיתים נדמה לנו שמצאנו תשובה נכונה ורק בדיקת תשובה נוספת מבהירה לנו שהייתה בעיה בתשובה שמצאנו. בנוסף, בדיקת כל התשובות מוסיפה לתחושת הביטחון שכה חשובה בבחינה.

שיטת עבודה – תמצות חלקים מהמשפט

יש שאלות בהן המשפט אותו צריך להשלים ארוך וכולל פרטים רבים שקשה לעקוב אחריהם. לשם כך נעשה הפסקות במהלך המשפט ונתמצת לעצמנו את מה שקראנו עד להפסקה.

שאלה לדוגמה

ראש הממשלה _____ בהצעת החוק המרחיקה נשים ממקומות עבודה ציבוריים רבים, _____, טענה נשיאת שדולת הנשים בישראל, שהביעה בעבר תמיכה בראש הממשלה, כי אין בכוונתה _____.

- (1) תמך / למרות שחברי מפלגתו התנגדו לחוק / לאור זאת / להמשיך ולעשות זאת
- (2) תמך / עקב תמיכתם של חברי מפלגתו בחוק / לכן / לחזור בה
- (3) נאבק / בגלל שחברי מפלגתו התנגדו לחוק / לאור זאת / להביע בו עוד תמיכה
- (4) נאבק / למרות התנגדותם של חברי מפלגתו לחוק / בשל זאת / לסגת מתמיכתה

פתרון מפורט

אנו רואים כי יש נקודה באמצע הקטע, מה שאומר שלפנינו שני משפטים. בבדיקת התשובות נעזור אחרי הנקודה כדי לתמצת את מה שקראנו במשפט הראשון, כך שנגיע מוכנים למשפט השני.

תשובה (1) – ראש הממשלה תמך בהצעת החוק המרחיקה נשים ממקומות עבודה ציבוריים רבים, למרות שחברי מפלגתו התנגדו לחוק. נתמצת את מה שקראנו עד כה: ראש הממשלה תומך בהצעת חוק המפלה נשים, למרות שחברי מפלגתו מתנגדים לה. נמשיך לחלק השני: לאור זאת טענה נשיאת שדולת הנשים בישראל, שהביעה בעבר תמיכה בראש הממשלה, כי אין בכוונתה להמשיך ולעשות זאת. נתמצת חלק זה: בגלל תמיכת ראש הממשלה בהצעת החוק, נשיאת שדולת הנשים הודיעה כי איננה תומכת בו עוד. החלק השני מסתדר מבחינה הגיונית עם החלק הראשון ולכן זו התשובה הנכונה.

בשלב זה ניתן לבחור בתשובה זו.

לצורך ההסבר נבדוק גם תשובה נוספת – תשובה (2):

תשובה (2) – ראש הממשלה תמך בהצעת החוק המרחיקה נשים ממקומות עבודה ציבוריים רבים, עקב תמיכתם של חברי מפלגתו בחוק. נתמצת את מה שקראנו עד כה: בגלל שחברי מפלגתו תמכו בחוק המפלה נשים, גם ראש הממשלה תמך בו. נמשיך לחלק השני: לכן טענה נשיאת שדולת הנשים בישראל, שהביעה בעבר תמיכה בראש הממשלה, כי אין בכוונתה לחזור בה. נתמצת חלק זה: בגלל תמיכתו של ראש הממשלה בחוק, נשיאת שדולת הנשים הודיעה כי היא עדיין תומכת בו. הקשר הסיבתי בין שני החלקים אינו הגיוני ולכן התשובה אינה נכונה.

התשובה הנכונה היא (1).

שיטת עבודה – סיווג מילות הקישור

לעיתים ניתקל במשפטים, בהם מילות הקישור נמצאות דווקא בהשלמות המוצעות בתשובות ולא במשפט הגזע. גם כאן, חשוב להבין בקריאה ראשונה של המשפט איך מתייחסים חלקי המשפט זה אל זה, על מנת שנוכל להבין איזה סוג של מילות קישור אנחנו מחפשים בתשובות.

שאלה לדוגמה

שיוסי הבטיח להשקיע בלימודים השנה, הוא לא הצליח לעבור את המבחן. זאת, _____ יום לפני המבחן הוא חש ברע ולא הצליח להירדם. _____, ניתן להסיק שמבחנים אינם משקפים את נכונותו של יוסי להשקיע.

- (1) מכיוון / אף על פי ש- / עקב כך
- (2) אף על פי / מכיוון ש- / עקב כך
- (3) בעוד / למרות העובדה ש- / למרות זאת
- (4) על אף / בנוסף לכך ש- / למרות זאת

פתרון מפורט

בחלקו הראשון של המשפט כתוב שיוסי הבטיח להשקיע בלימודים ובנוסף כתוב שהוא לא הצליח לעבור את המבחן. ניתן להסיק שההשלמה הראשונה תהיה מסוג **ניגוד**. מיד לאחר מכן נאמר שיום לפני המבחן הוא חש ברע ולא הצליח להירדם. נסיק שזו היא ה**סיבה** לכך שהוא לא הצליח במבחן. העובדה שניתן להסיק מכך שמבחנים אינם משקפים את נכונותו של יוסי להשקיע היא תוצאה ממה שתואר במשפטים הקודמים (העובדה שיוסי היה מוכן להשקיע ובכל זאת לא הצליח). לסיכום - ליוסי הייתה **סיבה** שגרמה לו לא להצליח במבחן - העובדה שחש ברע ולא הצליח להירדם. זה בא **בניגוד** לנכונותו הרבה להשקיע. **כתוצאה** מכך ניתן להסיק שהמבחנים לא משקפים את נכונותו של יוסי להשקיע.

נסתכל על התשובות ונבדוק מה סוג מילות הקישור בהן:

- (1) סיבה / ניגוד / תוצאה
- (2) ניגוד / סיבה / תוצאה
- (3) ניגוד / ניגוד / ניגוד
- (4) ניגוד / הוספה / ניגוד

ניתן לראות שההשלמה היחידה שתיצור רצף הגיוני על פי הנתונים שהגענו אליהם קודם היא ההשלמה של ניגוד / סיבה / תוצאה, ולכן **התשובה הנכונה היא (2)**.

במקרים כאלה, אם נדע לשייך נכון כל מילת קישור לסוג הקשר שהיא מציינת, נוכל לחסוך זמן ולעבוד ביעילות. אם מילת הקישור תהיה "מפני ש", "מאחר ש" או "משום ש", זה לא משנה את התשובה, העיקר שנדע לסווג את שלוש המילים כמילות קישור המציינות סיבה.

שיטת עבודה – פתרון במאונך

בשיטה זו קוראים את כל התשובות במקביל, השלמה אחת כל פעם, ופוסלים תשובות המכילות השלמות שגויות. אנו מציגים אותה פה, למרות שהשימוש בה מועט וברוב המקרים היא יותר מסובכת, שכן היא מצריכה לעבד בראש מידע רב במקביל, משימה שאינה פשוטה כלל.

שאלה לדוגמה

_____ רבים _____ החוק החדש, גם חגיגת דוגלת ב _____, אך בכל זאת היא _____.

- (1) בדומה ל- / מתומכי / ביטול החוק / לא הפגינה בעדו
- (2) בשונה מ- / ממתנגדי / שימור החוק / לא הפגינה כנגדו
- (3) בדומה ל- / ממתנגדי / ביטול החוק / לא הפגינה כנגדו
- (4) בשונה מ- / מתומכי / שימור החוק / לא הפגינה בעדו

פתרון מפורט

נתחיל לפתור את התרגיל במאונך - כל השלמה בנפרד. כלומר, נבדוק עבור הקו הראשון איזו מן המילים הראשונות בכל תשובה יכולות להתאים. בהשלמה הראשונה, אנו עדיין לא מכירים את המשך המשפט ולא נוכל לפסול תשובות. לכן אנו ממשיכים להשלמה השנייה. מיד לאחר מופיעה המילה "גם", המרמזת על כך שלחגיגת אמורה להיות דעה דומה לאותם אנשים עליהם מדובר בחלקו הראשון של המשפט, ולכן תשובות (2) ו-(4), המתחילות ב"בשונה מ", נפסלות מיד. כעת נמשיך להשלמה השלישית. בתשובה (1) נאמר שחגיגת תומכת בביטול החוק, בדומה לתומכי החוק, ולכן המשפט נפסל, שכן אין זה הגיוני שתומכי החוק יתמכו בביטולו. מכאן, תשובה (3) היא התשובה הנכונה – בדומה למתנגדי החוק, גם גלית דוגלת בביטולו ובחקיקה מחדש. **התשובה הנכונה היא (3).**

סיכום שיטות עבודה

נמפה את המשפט תוך כדי הקריאה הראשונה ונבין את **אופי הקשרים הלוגיים** בין חלקיו. אם אפשר, נייער בעבודה לפי **זוגות בתשובות** או **הצבת תשובות חיוביות**. כמו כן, במשפטים ארוכים ננסה **לתמצת את חלקי המשפט**. לעיתים נדירות, ולאחר שנשתפשף בפתרון שאלות השלמות משפטים, נוכל לבדוק האם **פתרון במאונך** יכול לצמצם אף יותר את זמן הפתרון שלנו.

אוצר מילים בהשלמות משפטים

דגש

אוצר המילים בשאלות השלמת המשפטים הוא בדרך כלל פשוט, אך יש מקרים בהם משולבים בשאלה ביטויים מורכבים או מילים ברמה גבוהה יחסית, אשר מצריכים היכרות מוקדמת.

שאלה לדוגמה

"_____", הכריז הסופר בלהט באוזני מבקרי הספרות, "_____". אולם, בחדרי חדרים אמר הסופר שהסיבה לכך שהוא _____ היא שהוא _____.

- (1) לעולם אינני משתמש בשם בדוי / אני תמיד משתמש בשמי האמיתי / שיקר למבקרי הספרות / אף פעם לא השתמש בפסבדונים
- (2) אני מקבל כל ביקורת כנגדי / ואני אף לומד ממנה לעתיד / איננו מקבל ביקורות בחיוב / חושב שהביקורות מוצדקות
- (3) אינני מתכוון לכתוב עוד / הביקורות כנגדי שכנעו אותי להפסיק לכתוב / מפסיק לכתוב / נפגע מאוד מהביקורות שנכתבו על ספרו האחרון
- (4) לעולם לא אסכים לשנות את שם ספרי / שם הספר משמעותי מאוד בשבילי / איננו מוכן לשנות את שם הספר / מתעצל לחשוב על שם חדש

פתרון מפורט

- תשובה (1)** - הסופר הכריז שאיננו משתמש בשמות בדויים ולאחר מכן אומר שהוא אף פעם לא השתמש בפסבדונים (שם עט בדוי לסופר). כלומר, הסופר אכן מעולם לא השתמש בשם בדוי, ולכן הוא דווקא לא שיקר למבקרי הספרות.
- תשובה (2)** - בחלק השני של המשפט, הסופר אומר שהסיבה לכך שהוא אינו מקבל ביקורת היא שהוא חושב שהיא מוצדקת. התשובה נפסלת.
- תשובה (3)** - שני חלקי המשפט מעידים על כך שהסיבה שהסופר מפסיק לכתוב היא הביקורות שנגדו. לכן מילת הקישור "אולם", שמעידה על ניגוד, אינה במקומה. התשובה נפסלת.
- אם מצאנו ששלוש תשובות הן שגויות והזמן דוחק, ניתן לסמן את התשובה הרביעית ולהמשיך הלאה. אם נותר זמן, מומלץ לבדוק גם אותה.
- תשובה (4)** - הסופר מעיד על כך שהסיבה לסירובו לשנות את שם הספר היא ששם זה משמעותי עבורו, אך לאחר מכן הוא אומר שהסיבה האמיתית לכך היא שהוא בעצם מתעצל לחשוב על שם חדש. יש ניגוד בין חלקי המשפט, ולכן התשובה הזו נכונה.
- התשובה הנכונה היא (4).**

שמירה על רצף הגיוני

לא רק תשובה שמילות הקישור בה אינן מתאימות למשפט איננה נכונה, אלא גם תשובה שלא שומרת על רצף הגיוני בין חלקיה או שאינה שומרת על עקביות בהצגת העובדות.

דגש

חשוב לשמור על רצף הגיוני במשפט.

שאלה לדוגמה

יועצי ראש הממשלה יעצו לו _____, כיוון שלטענתם אם יעשה כן, _____ . ואכן, בדיוק כפי שצפו היועצים, _____ . לפיכך, טענו היועצים כי לולא היה מתנגד לפעול כפי שיעצו, _____ .

- (1) להעלות את המיסים / יודח מתפקידו כראש הממשלה / הודח ראש הממשלה מתפקידו לאחר שהעלה את המיסים / היה נשאר בתפקיד
- (2) לא לתקוף את יריבו בחדשות / תרד רמת התמיכה בו בקרב העם / לאחר שתקף את יריבו ירדה רמת התמיכה בראש הממשלה / היה נשאר ביחסים טובים עם יריבו
- (3) לא להעלות את המיסים / יודח מתפקידו כראש הממשלה / בבחירות שנערכו הודח ראש הממשלה מתפקידו לאחר שהעלה את המיסים / עדיין היה מכהן בתפקידו
- (4) לא להתמודד בבחירות שוב / יספוג מפלה מבישה / הובס ראש הממשלה בבחירות / היה מנצח בבחירות

פתרון מפורט

תשובה (1) - ראש הממשלה שמע לעצת היועצים והעלה את המיסים. לא הגיוני שמאוחר יותר במשפט היועצים אומרים שראש הממשלה התנגד לפעול כפי שיעצו.

שימו לב: כבר ההשלמה הראשונה נשמעת לא הגיונית, שכן היועצים נותנים לראש הממשלה עצה שאמורה לגרום לו להיות מודח מתפקידו. אבל זאת לא סיבה מספקת לפסול לגמרי את התשובה, משום שאין זו סתירה לוגית. זה אולי מוזר, אבל ייתכן שראש הממשלה רוצה דווקא שידיחו אותו מתפקידו.

תשובה (2) - אין קשר בין עצתם של היועצים שלא לתקוף את היריב על מנת לשמור על תמיכה בעם, לבין היחסים עם היריב. כלומר, העובדה שתקיפת היריב הביאה לירידת התמיכה בעם, לא יכולה להיות סיבה הגיונית לדברי היועצים שטוענים שאם ראש הממשלה לא היה תוקף את יריבו, היו נשמרים ביניהם יחסים טובים. התשובה נפסלת.

תשובה (3) - יועצי ראש הממשלה יעצו לו לא להעלות את המיסים, כיוון שאם יעשה כך לא יישאר בתפקיד. ואכן, לאחר שלא שמע לעצתם הוא הודח מהתפקיד, ולכן טענו היועצים שאם היה מקבל (לא היה מתנגד) את עצתם היה נשאר בתפקידו. זוהי התשובה הנכונה.

אם אנחנו בטוחים בה, נסמן אותה ונמשיך הלאה! לצורך הלימוד בלבד, נבדוק את תשובה (4).

תשובה (4) - יועצי ראש הממשלה ייעצו לו שלא להתמודד שוב. לא הגיוני שלאחר מכן יאמרו שאם היה מקבל (לא היה מתנגד) את עצתם, היה מנצח בבחירות, שכן קשה מאוד לנצח בבחירות שאתה לא מתמודד בהן...

התשובה הנכונה היא (3).

שליחות כפולות

כאשר אנו מדברים על שליחה, הכוונה למילות שליחה כגון: לא, אינו וכד', אך גם למילים "שליחות" אחרות כמו סירוב, ביטול או הפחתה. שליחה מרובה מתקיימת כאשר כמה מילים הנתפסות כשליחות מופיעות ברצף, וחשוב לשים לב למקרים בהם למרות השליחות המרובות, המשמעות למעשה חיובית.

דגש

נתמצת שליחה כפולה או מרובה למשפט קצר שקל להבין את כיוונו (חיובי או שלילי).

לדוגמה: אם השופט **לא ביטל** את קיומו של המשחק, אפשר בעצם לומר שהמשחק התקיים כמתוכנן. שתי מילים הנתפסות כשליחות מייצרות משהו חיובי - המשחק התקיים. מקרים כאלה יכולים לבלבל נבחנים רבים, ואם נעבוד נכון נוכל להתמודד איתם ביעילות ולהשיג יתרון יחסי נוסף.

שאלה לדוגמה

_____ בקשותיו החוזרות ונשנות של נחום, העומד בראשות מחלקת פיתוח העיר, _____, מתוקף תפקידי כיו"ר המועצה, _____ את ביטול תוספת התקציב לפיתוח העיר, דבר ש _____ מאוד את נחום.

- (1) בעקבות / הסכמתי / לאשר / שימח
- (2) למרות / סירבתי / לא לאשר / הכעיס
- (3) לאחר / הסכמתי / לאשר / הכעיס
- (4) למרות / סירבתי / לא לאשר / שימח

פתרון מפורט

המשפט מתאפיין בריבוי שליחות ויש להבין את הטון - חיובי או שלילי.

תשובה (1) - הסכמתי לאשר את ביטול התוספת של התקציב לפיתוח העיר - יש תוספת או אין? נלך מהסוף להתחלה. ביטול התוספת משמעותו שאין תוספת. לאשר את זה, משמעותו שאין תוספת. אני הסכמתי לכך - אין תוספת. לכן לא הגיוני שנחום, שעומד בראש המחלקה לפיתוח העיר, הוא זה שיבקש זאת ממני. **תשובה (3)** נפסלת מסיבה דומה.

תשובה (2) - סירבתי שלא לאשר את ביטול תוספת התקציב. ביטול תוספת תקציב - אין תוספת. לא לאשר את זה - יש תוספת. סירבתי לא לאשר - אין תוספת. כלומר, למרות בקשתו של נחום, אני לא נותן תוספת תקציב. הגיוני שהדבר יכעיס את נחום, וזו התשובה נכונה.

תשובה (4) - כמו קודם, אם סירבתי לא לאשר את ביטול התוספת, המשמעות היא שאין תוספת. לכן לא הגיוני שנחום, שעומד בראש מחלקת הפיתוח שזקוקה לתוספת, ישמח על כך.

התשובה הנכונה היא (2).

אילו ואילולא

שאלות רבות כוללות מילים כמו אילו, אילולא, לולא ואלמלא.

ראשית חשוב להבין שהמשמעות של לולא, אילולא ואלמלא זהה - אם לא. בכל משפט עם מילים אלו, נחליף אותן ב"אם לא" וכך נקל על הבנתו. להלן שתי דוגמאות להמחשת השימוש במילים אלו:

1. **אילו הייתי יודעת שהסרט לא יהיה מוצלח, לא הייתי קונה כרטיס לסרט.** משמעות המשפט היא שלא ידעתי שהסרט לא יהיה מוצלח, אבל אם כן הייתי יודעת, לא הייתי קונה כרטיס לסרט. במשתמע, כן קניתי כרטיס לסרט, כי הרי לא ידעתי שהוא לא יהיה מוצלח.
2. **לולא הייתי יודעת שהסרט לא יהיה מוצלח, הייתי קונה כרטיס לסרט.** משמעות המשפט היא שכן ידעתי שהסרט לא יהיה מוצלח, אבל אם לא הייתי יודעת זאת, הייתי קונה כרטיס לסרט. במשתמע, לא קניתי כרטיס לסרט, כי הרי ידעתי שהוא לא יהיה מוצלח.

שאלה לדוגמה

_____ ביקש ממני אבי לנקות את חדרי, _____ מנקה אותנו, שכן אני _____ עושה את _____ שאבי אומר לי לעשות.

- (1) אילו / לא הייתי / תמיד / מה
- (2) אילו / הייתי / תמיד / ההיפך ממה
- (3) אלמלא / הייתי / אף פעם לא / מה
- (4) אילו / לא הייתי / אף פעם לא / ההיפך ממה

פתרון מפורט

נתחיל בתשובות שמתחילות במילה אילו, גם משום שהמשמעות החיובית קלה יותר להבנה וגם משום שיש שלוש כאלה.

תשובה (1) - אני תמיד עושה את מה שאבי אומר לי לעשות. אז אילו אבי היה מבקש ממני לנקות את החדר, הייתי אמורה לנקות אותו. התשובה נפסלת.

תשובה (2) - נתחיל מהסוף: אני עושה את ההיפך ממה שאבי אומר לי לעשות. אילו ביקש ממני לנקות את חדרי, הייתי אמורה לעשות ההיפך ודווקא לא לנקות אותו. התשובה נפסלת.

תשובה (4) - אני אף פעם לא עושה את ההיפך ממה שאבי אומר לי לעשות. אז אם אבי היה מבקש ממני לנקות את חדרי, לא הגיוני שלא הייתי מנקה אותו, כי זה בעצם לעשות את ההיפך ממה שהוא אמר לי לעשות. התשובה נפסלת.

פסלנו שלוש תשובות ולכן ניתן לסמן את זו שנוותרה. נבדוק גם אותה לצורך הלימוד -

תשובה (3) - אני אף פעם לא עושה את מה שאבי אומר לי לעשות. במקרה כזה הגיוני לומר שאילו אבי לא היה מבקש ממני לנקות את החדר, אז הייתי מנקה אותו (כשבמשתמע, אבי כן ביקש ממני ולכן לא ניקיתי). זו התשובה הנכונה.

התשובה הנכונה היא (3).

☞ שימו לב - שוב דווקא התשובה יוצאת הדופן היא הנכונה.

סיכום

חלק השלמת המשפטים יכול להיות קשה ומבלבל, אך עבודה נכונה הופכת אותו להרבה יותר קל. ישנן דרכים רבות להקשות שאלות השלמת משפטים - משפטים ארוכים, שלילה מרובה, אוצר מילים ברמה גבוהה ועוד, אך עבודה נכונה וקפדנית תוך מיפוי הקשרים הלוגיים במשפט מביאה לאחוזי הצלחה גבוהים מאוד.
בכל פרק מילולי 3 שאלות השלמת משפטים, ולפתרון נקדיש 3 דקות.

דרך עבודה

נקרא את המשפט תוך כדי הצבת אחת התשובות. נמשיך להציב את התשובות עד למציאת תשובה שמשלימה את המשפט כך שנשמר בו היגיון פנימי תקין.

6 שיטות עבודה

1. **עבודה בזוגות** – אם התשובות מחולקות לזוגות של ההשלמה הראשונה, נעבוד לפי הזוגות. אם יש 3 דומות ואחת שונה, נבדוק את הדומות קודם.
2. **הצבת תשובות חיוביות** – נסו להציב קודם כל תשובות פשוטות יותר, שלא מוסיפות שלילה למשפט.
3. **מיפוי המשפט** – לאחר הצבת התשובה הראשונה במשפט, נמפה את חלקי השונים ונעמוד על טיב הקשר ביניהם.
4. **תמצות חלקים מהמשפט** – במשפטים ארוכים, נסו לתמצת כל חלק למשפט קצר יותר כדי להקל על ההבנה.
5. **סיווג מילות הקישור** – חלק השלמת המשפטים בבחינה בודק את היכולת לבדיקת קשרים לוגיים בין חלקי המשפט השונים. שליטה במילות הקישור הכרחית להצלחה.
6. **פתרון במאונך** – אם ניתן, עבודה במקביל על מספר תשובות חוסכת זמן. השימוש בשיטה זו נדיר.

דגשים

- ✓ כתלות בזמן, נחליט האם לסמן תשובה נכונה ולהמשיך הלאה או האם להרוויח תחושת ביטחון ולוודא שהתשובות האחרות שגויות.
- ✓ לעיתים משולבים בשאלה ביטויים מורכבים או מילים ברמה גבוהה, אשר מצריכים היכרות מוקדמת. תקראו, כבר אמרנו?
- ✓ תשובה שאינה שומרת על רצף הגיוני ועל עקביות - נפסלת!
- ✓ נתמצת שלילה כפולה או מרובה למשפט קצר שקל להבין את כיוונו (חיובי או שלילי). לדוגמה: לא ביטל = קיים, חזר בו מהחלטתו לסגת = עשה.
- ✓ אילולא = אלמלא = אם לא.